

RAADSVOORSTEL

ONDERWERP

Jaarstukken 2019

BESLISPUNTEN

1. Kennis te nemen van:
 - a) de mate van realisatie van de doelstellingen en besteding van de middelen uit de programmabegroting 2019 zoals verwoord in de jaarstukken (jaarverslag) 2019 en
 - b) de uitkomsten van de in 2019 gecontroleerde processen op financiële rechtmatigheid, gegeven de door de raad gestelde tolerantiegrenzen;
2. Een bedrag van € 237.000 aan ontvangen klimaatmiddelen te storten in de reserve Duurzaamheid.
3. het nadelige saldo van € 1.654.881 te onttrekken uit de Algemene Risico Reserve. Na deze onttrekking is het saldo van deze reserve € 1.213.519 Dit ligt € 911.481 onder het door de raad vastgestelde minimum. Indien de mogelijkheid zich voor doet, wordt het saldo weer op peil gebracht.
4. Het accountantsverslag 2019 voor kennisgeving aan te nemen.
5. De Jaarstukken 2019, inclusief het verslag informatie- en archiefbeheer 2019, vast te stellen.
6. De geactualiseerde exploitatieopzetten vast te stellen.

INLEIDING

De jaarstukken maken onderdeel uit van de begrotingscyclus. Na vaststelling van de Programmabegroting 2019 is de raad geïnformeerd over de ontwikkeling van de beleidsrealisatie en de budgetten via de Berap 2019. Met deze programmaverantwoording, jaarrekening, het rapport rechtmatigheid 2019 en de actualisatie exploitatieopzetten wordt de begrotingscyclus voor het jaar 2019 afgesloten. In de paragrafen wordt gerapporteerd aan de hand van de uitgangspunten zoals opgenomen in de begroting 2019.

Algemeen

In het jaarverslag wordt met behulp van de doelenbomen verantwoording afgelegd over het begrotingsjaar 2019. Binnen de programma's wordt per doelenboom toegelicht in hoeverre de gestelde (sub)doelen bereikt zijn en wat daarvoor gedaan is. Met een overzicht van baten en lasten is aan het einde van de programma's inzichtelijk gemaakt wat het heeft gekost. Dit overeenkomstig de vragen die voortvloeien uit de BBV. De rapporten Actualisatie exploitatieopzetten en Rechtmatigheid 2019 worden afzonderlijk aangeboden.

Covid-19

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Financiële situatie

De jaarrekening 2019 sluit, in tegenstelling tot eerder aan de Raad gecommuniceerd, met een negatief resultaat van € 1.417.881. Dit negatieve saldo wordt veroorzaakt door incidentele tegenvallers. Tegen deze achtergrond is dit saldo onder de omstandigheden waaronder gemeenten in Nederland tegenwoordig de complexe maatschappelijke en bestuurlijke opgaven invullen, relatief klein, zeker afgezet tegen de omvang van de exploitatierekening van Twenterand. Dit betekent dat wij

het in structureel opzicht goed doen, ondanks het feit dat we een “krappe begroting” hebben (zie ook financiële scan provincie Overijssel, 2018). In 2019 heeft de gemeente een bedrag van € 237.000 ontvangen via de algemene uitkering inzake klimaatmiddelen (decembercirculaire 2019). Deze middelen zijn bestemd voor 2019-2021. Voorgesteld wordt om deze middelen te storten in de reserve Duurzaamheid. Als gevolg van deze voorgestelde storting bedraagt het werkelijke negatieve resultaat over 2019 € 1.654.881. Voorgesteld wordt om dit negatieve saldo te onttrekken uit de Algemene Risico reserve. Na deze onttrekking is het saldo van deze reserve € 1.213.519. Dit ligt € 911.481 onder het door de raad vastgestelde minimum. Indien de mogelijkheid zich voor doet, wordt het saldo weer op peil gebracht. De algemene trend in Nederland is dat de financiële positie van gemeenten verslechtert. De middelen die gemeenten krijgen van het rijk voor de taken die gemeenten moeten uitvoeren zijn simpelweg niet toereikend. Om het voorzieningenniveau zo veel als mogelijk op peil te houden en lastenverzwaringen zo veel als mogelijk te voorkomen, vallen gemeenten terug op reserves indien jaarcijfers tegen vallen. Deze trend is ook van toepassing op Twenterand.

Het saldo wordt veroorzaakt door diverse voor- en nadelen. Zo laat het grondbedrijf over 2019 een nadeel zien van € 548.110 (incidenteel) na onttrekking uit de reserve (zie voor nadere toelichting de paragraaf Grondbeleid), leidt een verplichte storting (incidenteel) in de voorziening politieke ambtsdragers tot een nadeel van ruim € 644.000, zorgt een verplichte afwaardering van het pand aan de Dorpsstraat voor een nadeel van € 131.000, heeft in 2019 een niet geraamde storting in de voorziening dubieuze debiteuren plaatsgevonden van € 264.000 en is de algemene uitkeringen over 2019 € 280.000 lager dan verwacht. Hier tegenover staan een aantal voordelen zoals lagere kosten voor onderhoud van wegen met € 269.000, lagere kosten onderhoud groen € 103.000, lagere kosten in verband met het onderzoek I&A van € 135.000, een voordeel op ontvangen dividenden van € 110.000, meeropbrengsten OZB van € 270.000 en de vrijval van de reserve bestuursakkoord van € 308.000 als gevolg van de opheffing van deze reserve. De tekorten op sociaal domein, 2d, zijn lager uitgevallen dan verwacht bij de Berap, de onttrekking uit de reserve is beperkt gebleven tot € 350.000. Onder de gegeven omstandigheden is dit een hele prestatie.

Voor een toelichting op het nadeel op het grondbedrijf wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid. De oorzaken van dit resultaat bestaat uit een aantal factoren die met elkaar samenhangen. Een deel van deze factoren is niet door de gemeente beïnvloedbaar. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de problematiek rond de PAS en later de PFAS deze hebben niet geholpen om de verkoop van woningbouw- en bedrijfskavels positief te beïnvloeden. Echter, in 2019 is volop ingezet om de stagnatie in verkoop van woningbouwkavels en bedrijfsterreinkavels over de jaren 2019 en daarna om te zetten in een positieve impuls waarbij de maatschappelijke en bestuurlijke opgaves centraal hebben gestaan. Voor de komende jaren wordt een winst verwacht zoals ook de afgelopen jaren het geval is geweest.

Een nadere analyse van de begrotingsafwijkingen en een uitgebreide verschillenverklaring is opgenomen bij de programma's en bij de analyse begrotingsafwijkingen.

De jaarstukken maken onderdeel uit van de begrotingscyclus. Na vaststelling van de programmabegroting 2019 is de raad geïnformeerd over de ontwikkeling van de beleidsrealisatie en de budgetten via de Berap 2019. Met deze programmaverantwoording en jaarrekening wordt de begrotingscyclus voor het jaar 2019 afgesloten

BEOOGD EFFECT

Verantwoording afleggen over het begrotingsjaar 2019, conform de Gemeentewet en de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), draagt bij aan een volledig en betrouwbaar beeld van de gemeentelijke financiële positie en een kwalitatief goede, effectieve en efficiënte ondersteuning en advisering aan bestuur en organisatie.

ARGUMENTEN

1. *Het college dient verantwoording af te leggen over het begrotingsjaar 2019*
Op basis van artikel 197 van de Gemeentewet dient het college aan de raad over elk begrotingsjaar verantwoording af te leggen over het door hem gevoerde bestuur in de jaarrekening en het jaarverslag. Met het jaarverslag 2019 wordt verantwoording afgelegd aan de raad over de mate van realisatie van de in de programmabegroting 2019 opgenomen doelstellingen.
2. *Rapport Rechtmatigheid 2019*
Het college dient verantwoording af te leggen over de financieel rechtmatige uitvoering van de beheershandelingen over het begrotingsjaar 2019. Dit met het oog op het verkrijgen van een goedkeurende rechtmatigheidsverklaring;
- 3./4. *Het college is bevoegd de raad een voorstel te doen over de bestemming van het saldo van de jaarrekening.*
In het jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over welke middelen gemoeid waren met de realisatie van de voorgenomen doelstellingen (jaarrekening). Het begrotingsjaar 2019 resulteert in een negatief saldo. Het college doet het voorstel en de raad is bevoegd het saldo te bestemmen. Voorgesteld wordt om het negatieve saldo van € 1.654.881 te onttrekken uit de Algemene Risico reserve. Na deze onttrekking is het saldo van deze reserve € 1.213.519 Dit ligt € 911.481 onder het door de raad vastgestelde minimum. Indien de mogelijkheid zich voordoet, wordt het saldo weer op peil gebracht.
5. *Jaarlijks moeten de exploitatieopzetten worden geactualiseerd*
De actualisatie van de exploitatieopzetten is een wettelijke verplichting vanuit de BBV-voorschriften en geeft inzicht in de laatste stand van zaken, de te verwachten kosten en opbrengsten en de risico's. De vaststelling is een bevoegdheid van de raad.
6. Het verslag Archief- en informatiebeheer 2019 maakt onderdeel uit van het jaarverslag, als bijlage, naar aanleiding van het tweejaarlijkse verslag wat dient als horizontale verantwoording aan de gemeenteraad op basis van Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's). Om het jaar wordt verslag gedaan van de voortgang met betrekking tot de in het verantwoordingsverslag opgenomen verbeterpunten. Dit verslag dient tevens als informatie voor het informatiemanagement t.b.v. het Interbestuurlijk Toezicht.

KANTTEKENINGEN

- 1.1 *In het accountantsrapport worden bevindingen opgenomen.*
De wettelijke accountantscontrole wordt uitgevoerd door BDO Accountants. Het accountantsrapport is op 3 juli 2020 ontvangen. Een reactie hierop treft u aan onder 'Uitvoering'
- 1.2 *Uiterlijk 15 juli 2020 behoren de Jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening) 2019 door de raad vastgesteld te zijn.*
Het college dient de vastgestelde jaarrekening en het jaarverslag op grond van art. 200 van de Gemeentewet, in ieder geval vóór 15 juli van het jaar, volgend op het begrotingsjaar, bij gedeputeerde staten van de Provincie Overijssel in te dienen.
- 1.3 *De accountant heeft voor de getrouwheid en rechtmatigheid een controleverklaring met beperking afgegeven;*
Bij de jaarstukken 2019 is voor de getrouwheid en rechtmatigheid een controleverklaring met beperking afgegeven voor het afwijken ten aanzien van:
Onzekerheden bij sociaal Domein en waardering lening Activiteitscentrum Het Punt voor in totaal € 6.315.659 en fouten op het gebied van rechtmatigheid van in totaal € 1.012.815.

De fouten en onzekerheden overschrijden de goedkeuringstolerantie van de accountant, deze bedraagt € 967.000 voor fouten en € 2.901.000 voor onzekerheden.

UITVOERING

Met de jaarstukken 2019 wordt verantwoording afgelegd over het begrotingsjaar 2019. Na vaststelling van de Jaarstukken 2019 door de gemeenteraad is de begrotingscyclus 2019 afgesloten. Onderstaand wordt ingegaan op de belangrijkste bevindingen in het accountantsverslag.

COVID-19 (Corona)

De impact van het coronavirus raakt veel beleidsterreinen van de gemeente Twenterand. Het is op dit moment onduidelijk wat voor de langere termijn de gevolgen zijn van het Coronavirus. De gemeente Twenterand dient een uitgebreide impactanalyse op te stellen zodra vanuit de landelijke overheid meer duidelijkheid komt over eventuele compensatie en de afhandeling van uitgevoerde regelingen. Op dit moment zijn de onzekerheden nog groot, daarom is het belangrijk om bijvoorbeeld periodiek een update te maken van de verwachte effecten voor de gemeente, zodat tijdig acties ondernomen kunnen worden.

Verder op orde krijgen financiële positie en terugdringen tekorten sociaal domein

Sinds de decentralisaties in 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de Jeugdwet, de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) en de Participatiewet. Conform het landelijke beeld lopen de lasten in het sociaal domein verder op en dit geldt ook voor de Twenterand. Naar aanleiding van de tekorten in de jaarrekening 2018 is een analyse uitgevoerd naar de aard, oorzaak en doorwerking van de geconstateerde overschrijdingen. Daarnaast heeft Twenterand in 2019 deelgenomen aan de pilot sociaal domein. Ondanks deze maatregelen is voor 2019 wederom sprake van overschrijdingen van de begrote uitgaven.

Borgen naleving aanbestedingsregels en opstellen contractenregister

Tijdens de interim-controle heeft de accountant geconstateerd dat onvoldoende gesteund kan worden op de interne beheersmaatregelen in het proces ten aanzien van aanbestedingen. Evenals voorgaande jaren is daarom achteraf een zogenaamde 'spendanalyse' uitgevoerd.

De accountant heeft extra aandacht besteed aan de naleving van de aanbestedingsrichtlijnen. Het blijkt in een aantal gevallen dat onderbouwing van inkoopdossiers onvoldoende is en dat in een aantal gevallen geconcludeerd moet worden dat inkopen niet rechtmatig zijn. Het is van belang om meer preventieve maatregelen te nemen om onrechtmatigheden in 2020 te voorkomen.

Verbeteren jaarafsluiting en controle jaarrekening 2019

De afgelopen jaren is het voor zowel de gemeente als BDO een grote uitdaging gebleken om de controle van de gemeente Twenterand tijdig af te ronden. Het boekjaar 2019 is hierop geen uitzondering.

Dit jaar was sprake van diverse bijzonderheden rondom corona en de conversie van het financieel pakket in 2019. Op personeel vlak zijn er ook wijzigingen geweest. In de zomer van 2019 is de senior medewerker financieel beleid uit dienst getreden en zijn opvolger is pas gestart in februari 2020. Deze bijzonderheden hebben er mede toe geleid dat de jaarrekening voor start van de controle, naar het oordeel van de accountant, niet gereed was en daarnaast diverse onvolkomenheden bevatte.

De jaarrekeningcontrole is daarom naar begin juni verplaatst en is vervolgens in nauwe samenwerking met de gemeente met een korte doorlooptijd uitgevoerd. Met de nodige inspanning van beide partijen, is de controle alsnog tijdig afgerond.

Vernieuwing Accountantscontrole –Rechtmatigheidsverklaring College en bepalen ambitieniveau Interne Beheersing

Met ingang van 2021 moet het dagelijks bestuur bij gemeenten zelf een rechtmatigheidsverantwoording afgeven bij de jaarrekening. Dit heeft gevolgen voor de (interne) beheersing van de organisatie en de rol van de accountant verandert hierdoor ook. Een uitdaging, maar ook een kans. De beheersorganisatie van Twenterand is in opzet en bestaan (rekening houdend met het feit dat intern achteraf de nodige controles worden uitgevoerd) naar het oordeel van de accountant

voldoende tot goed. De uitdaging is om de interne beheersing beter te borgen in de procesgang in plaats van het achteraf uitvoeren van controles.

FINANCIËN

De jaarrekening 2019 sluit, in tegenstelling tot eerder aan de Raad gecommuniceerd, met een negatief resultaat van € 1.417.881. Dit negatieve saldo wordt veroorzaakt door incidentele tegenvallers. Tegen deze achtergrond is dit saldo onder de omstandigheden waaronder gemeenten in Nederland tegenwoordig de complexe maatschappelijke en bestuurlijke opgaven invullen, relatief klein, zeker afgezet tegen de omvang van de exploitatierekening van Twenterand. Dit betekent dat wij het in structureel opzicht goed doen, ondanks het feit dat we een “krappe begroting” hebben (zie ook financiële scan provincie Overijssel, 2018). In 2019 heeft de gemeente een bedrag van € 237.000 ontvangen via de algemene uitkering inzake klimaatmiddelen (decembercirculaire 2019). Deze middelen zijn bestemd voor 2019-2021. Voorgesteld wordt om deze middelen te storten in de reserve Duurzaamheid. Als gevolg van deze voorgestelde storting bedraagt het werkelijke negatieve resultaat over 2019 € 1.654.881. Voorgesteld wordt om dit negatieve saldo te onttrekken uit de Algemene Risico reserve. Na deze onttrekking is het saldo van deze reserve € 1.213.519. Dit ligt € 911.481 onder het door de raad vastgestelde minimum. Indien de mogelijkheid zich voor doet, wordt het saldo weer op peil gebracht.

Het saldo wordt veroorzaakt door diverse voor- en nadelen. Zo laat het grondbedrijf over 2019 een nadeel zien van € 548.110 (incidenteel) na onttrekking uit de reserve (zie voor nadere toelichting de paragraaf Grondbeleid), leidt een verplichte storting (incidenteel) in de voorziening politieke ambtsdragers tot een nadeel van ruim € 644.000 en is de algemene uitkeringen over 2019 € 280.000 lager dan verwacht. Hier tegenover staan een aantal voordelen zoals lagere kosten voor onderhoud van wegen met € 269.000, lagere kosten onderhoud groen € 103.000, lagere kosten in verband met het onderzoek I&A van € 135.000, een voordeel op ontvangen dividenden van € 110.000 , meeropbrengsten OZB van € 270.000 en de vrijval van de reserve bestuursakkoord van € 308.000 als gevolg van de opheffing van deze reserve. De tekorten op sociaal domein, 2d, zijn lager uitgevallen dan verwacht bij de berap, de onttrekking uit de reserve is beperkt gebleven tot € 350.000. Onder de gegeven omstandigheden is dit een hele prestatie.

Een nadere analyse van de begrotingsafwijkingen en een uitgebreide verschillenverklaring is opgenomen bij de programma's en bij de analyse begrotingsafwijkingen.

COMMUNICATIE

De jaarstukken 2019 worden op de website van de gemeente geplaatst en er wordt een persbericht uitgegeven.

Digitale bijlagen:

- Jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening) 2019
- Rapport Rechtmatigheid 2019
- Actualisatie exploitatieopzetten
- Verslag Archief- en informatiebeheer 2019
- Accountantsverslag 2019

Burgemeester en wethouders van Twenterand
de (loco)secretaris,

de burgemeester,

D. Lammertink

drs. A.E.H. van der Kolk